

ȘTIRI NOI DESPRE VISARION SARAI

Odată cu stabilirea dominației Habsburgilor asupra Transilvaniei, catolicismul a devenit un factor de cea mai mare importanță în viața publică a țării. Curtea din Viena considera necesară răspîndirea credinței catolice în pături cît mai largi, socotind că aceasta va contribui la consolidarea stăpînirii austriece. Ca urmare a acestei politici, Habsburgii vor impune unirea unei părți a românilor din Transilvania cu biserica romană. Masele țărănești nu s-au împăcat însă cu noua situație, și ca atare în secolul al XVIII-lea au fost înregistrate numeroase frămîntări. Deși mișcările populare din epoca aceasta erau în fond îndreptate împotriva exploatării feudale și habsburgice, unele din ele vor îmbrăca un veșmînt religios, mai ales în legătură cu părăsirea unirii și revenirea la ortodoxism. Curtea din Viena a procedat totdeauna cu strășnicie împotriva tuturor „agitatorilor“, care puneau în pericol opera de prozelitism înfăptuită de biserica catolică cu atîta trudă.

Multă vreme frămîntările împotriva unirii au avut un caracter local și spontan, pînă cînd, în 1744, s-au unit într-o mișcare mai largă, prilejuită de sosirea în țară a călugărului sîrb Visarion Sarai.

Informațiile asupra călugărului Visarion sînt pînă în prezent destul de sărace. Cea mai amplă relatare asupra sihastrului sîrb o aflăm într-un studiu al lui George Bogdan-Duică¹, care a folosit toate izvoarele narative și documentare cunoscute pînă atunci. Din interogatoriul ce i s-a luat după arestare² reiese că Visarion era de origine din Costainița, provincia Croația, și că avea 30 de ani. Spre Transilvania a plecat la două săptămîni după sărbătorile crăciunului, trecînd prin Osiek, Petrovaradin și Carloviț, unde a și cercetat pe patriarhul sîrbesc. S-a îndreptat apoi spre Timișoara, a trecut după aceea la Lipova și la 11 martie 1744 a ajuns în Dobra.

Petru Maior³, bazat pe o relatare a episcopului Inochenție Clain, arată că în drumul său de la Dobra pînă la Săliște, Visarion a fost însoțit de o mare mulțime de credincioși. Autoritatea sihastrului sîrb sporea mereu, pe măsură ce propaganda sa împotriva unirii se întetea. Plecînd din Săliște spre Sibiu, a fost arestat împreună cu însoțitorii săi și închis în strada Cîsnădiei *in das Enggässer Haus*, aproape de o poartă a orașului. Autoritățile temîndu-se de unele mișcări suspecte ale românilor, l-au strămutat în strada Iernii *in das Hermannische Haus*.⁴ Din ordinul contelui Czernin, comandantul militar al oștilor imperiale din Transilvania, i s-a luat apoi interogatoriul, în prezența episcopului Ioan Inochentie Clain. Din mărturisirile sale se constată că nu a fost un om erudit, ci un călugăr simplu, așa cum erau mulți în vremea aceea.⁵

¹ *Călugărul Visarion Sarai*, Caransebeș, 1896, 27 p.

² *Ibid.*, p. 12.

³ *Istoria beseariceii românilor*, Buda, 1812, p. 103–110.

⁴ G. Bogdan-Duică, *op. cit.*, p. 20.

⁵ Comentarii asupra mărturisirilor din timpul interogatoriului la Silviu Dragomir, *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. I, Sibiu, 1920, p. 139–140.

Pînă în prezent nu se cunoștea nimic din viața enigmaticului călugăr înainte de venirea sa în Transilvania, după cum au rămas tainuite și evenimentele ulterioare arestării sale. Tocmai de aceea, amănunțele în legătură cu Visarion, cuprinse în cronică mai tîrzie a lui Nicolae Stoica sînt revelatoare.⁶

Cronicarul și-a adunat informațiile de la persoane care l-au cunoscut și l-au văzut pe sihastrul sîrb. Unul din aceștia a fost chiar tatăl său, Atanasie Stoica, dascăl în Hațeg pe vremea cînd călugărul propovăduia în Transilvania. Altul a fost Vichentie Popovici, episcop al Timișoarei în jumătatea a doua a secolului al XVIII-lea, pe care Nicolae Stoica l-a servit în calitate de secretar. În sfîrșit, informații prețioase a primit cronicarul și de la familia căpitanului Vuc Piștevici, care era din același sat cu sihastrul.

În cronică se arată că se numea Nicola Tiurcia și că în tinerețe a trăit în satul Gospič din Croația. Visarion, la interogatoriu, a declarat că are 30 de ani⁷, dar din cronică reiese că la data aceea era om bătrîn. Episcopul Vichentie Popovici îl descrie ca pe un „un călugăr urît în cap și în picioare, bătrîn, cu cureaua rea încinsă”, iar tatăl cronicarului arată că la sosirea lui în Transilvania era „cărunt, slăbit, fără dinți”. Credem că informația din cronică este cea adevărată, așa că vîrsta de 30 de ani din procesul verbal luat cu ocazia interogatoriului reprezintă doar o greșală a scribului care a redactat actul.

Informațiile din cronică în legătură cu viața ascetică pe care a dus-o sihastrul corespund întru totul cu relațiile lui Petru Maior⁸, explicîndu-se astfel, cel puțin în parte, și înriurirea puternică pe care a avut-o asupra maselor țărănești.

Nicolae Stoica relatează în cronică sa și o închipuită dispută polemică între călugărul Visarion și episcopul unit Inochentie Clain. Fără îndoială că disputa în sine nu reprezintă altceva decît rodul imaginației cronicarului, dar faptul că cei doi oponenți s-au întîlnit în mijlocul maselor de credincioși nu poate fi contestat. Autorul nostru cunoaște întîmplarea de la tatăl său, Atanasie Stoica, martor ocular al evenimentelor, iar tradiția tîrzie o înregistrează de asemenea, deși unii cercetători pe nedrept o contestă. Astfel, Petru Maior, susținînd eronat că Inochentie Clain s-ar fi găsit la Viena în timpul răzmeriței lui Visarion, socotește că o astfel de întîlnire „între poveștile ceale băbești se cade a se număra”⁹. Este veridică și afirmația lui Nicolae Stoica că mulțimea l-ar fi amenințat pe vlădica unit, cînd acesta a înfruntat aspru pe călugărul care propovăduia împotriva unirii.

Cronicarul arată că după aceasta, Visarion a fost scos din Transilvania într-o trăsură cu 6 cai escortată de 10 husari împărătești. Mai departe, Nicolae Stoica relatează că în drumul său prin Banat, călugărul ar fi fost întîmpinat de o mulțime de credincioși, iar la Lipova, s-ar fi ridicat o cruce mare de lemn, care a devenit mai tîrziu loc de pelerinaj. Deoarece cronicarul scrie numai din amintiri, pare probabil că evenimentele respective au avut loc în drumul său spre Transilvania și nu cînd a fost scos din țară sub pază militară.

Din izvoarele cunoscute pînă acum nu cunoaștem itinerarul urmat după arestare, nici locul detențiunii sale. George Bariț¹⁰ afirmă că a fost transportat prin Alba Iulia la Viena și apoi eliberat. Tot dînsul amintește și părerea unui cronicar din vremea aceea, după care Visarion ar fi plecat din Viena la Moscova, împreună cu ambasadorul Rusiei. Nicolae Stoica susține că a fost transportat prin Banat și că tatăl său se găsea în alaiul care l-a însoțit pe sihastru pînă la Lipova, unde a fost trecut dincolo de Mureș. De aci înainte izvoarele cunoscute pînă acum nu-l mai amintesc. În cronică lui Nicolae Stoica, referitor la această epocă se găsesc totuși unele informații deosebit de prețioase. Autorul fiind preot militar al Batalionului I român din Banat, a cunoscut bine pe căpitanul Vuc Piștevici, comandantul companiei din Globurău. De la soția acestuia a aflat cronicarul unele amănunte despre

⁶ Nicolae Stoica s-a născut la Mehadia în 1751. Cronică a scris-o în ultimii ani ai vieții sale, terminînd-o în 1827. Pentru redactarea ei a folosit însă și însemnările sale din tinerețe.

⁷ G. Bogdan-Duică, *op. cit.*, p. 12.

⁸ *Istoria besariciei românilor*, p. 106.

⁹ *Ibid.*, p. 109.

¹⁰ *Părți alese din istoria Transilvaniei*, vol. I, Sibiu, 1890, p. 422.

călugărul Visarion. În tinerețea sa, Vuc Piștevici — pe atunci stegar într-un regi-ment de graniță croată — l-a întâlnit pe sihastru în timpul unor marșuri prin Italia. Anume, unitatea sa întorcându-se acasă după încheierea războiului de succesiune la tronul Austriei, s-a încrucișat pe drum cu o trăsură escortată de husari, care trans-porta un călugăr bătrîn. Auzindu-i vorbind în limba croată, călugărul Visarion a intrat în vorbă cu ei și a recunoscut pe Vuc Piștevici și pe căpitanul companiei crome, fiind dintr-un sat cu ei. Dînsul le-a spus apoi că îl duc la papa de la Roma. După această despărțire se pierde pentru totdeauna urma sihastrului sîrb. Este însă puțin probabil ca autoritățile habsburgice să-l fi trimis la Roma. Mai verosimil pare că l-au transportat în altă închisoare, într-una din posesiunile austriece din Italia.

Mișcarea prilejuită de Visarion în Transilvania a avut urmări deosebit de impor-tante. Samuil Micu-Clain arată că nici după 14 ani, adică în 1758, uniții n-au mai fost în stare să-și recîștige pozițiile pierdute în 1740¹¹. Celălalt călugăr propovăduitor împotriva unirii, Sofronie, va desăvîrși apoi, nu peste mult timp, opera începută de sihastrul sîrb.

În istoriografia noastră s-a încetățenit părerea că Visarion ar fi fost trimis să predice împotriva unirii chiar de către patriarhul sîrb Arsenie IV Ioanovici, de la care călugărul primise și pașaport. Bănuiala aceasta o aveau chiar și cercurile conducătoare habsburgice din vremea aceea, fapt pentru care i se și cer explicații¹². Fără îndoială, nu se poate contesta inițiativa patriarhului de la Carloviț în problema aceasta, cu toate că dînsul încearcă să se disculpe față de autorități. Nu a fost însă singura. În cronica lui Nicolae Stoica se găsește un fragment revelator în această privință. Descriindu-l pe sihastru, — după amintirile tatălui său —, arată că vorbea „ceva rumânește, c-au fost vr-un an [în] Țara Românească.” Putem deci face supoziția că îndemnul de a predica printre uniții din Transilvania l-a primit în primul rînd din Țara Românească, fiindcă numai acolo și-a putut însuși informațiile necesare în legătură cu viitoarea sa misiune. Călugărul sîrb, cetățean austriac, era bine venit pentru conducătorii bisericii ortodoxe din Țara Românească. De altfel un călugăr român, venit de dincolo de munți, ar fi fost arestat încă de la graniță. Ipoteza este cu atît mai plauzibilă, cu cît izvoarele contemporane arată că sihastrul avea asupra sa bani mulți, deși nu primea de la nimeni nimic, nici măcar ofrande în alimente. Numai prin legătura strînsă cu cercurile bisericești din Țara Românească se poate explica succesul propagandei sale între românii din Transilvania. Astfel mișcarea lui Visarion nu trebuie judecată aparte, ci urmează să fie încadrată în marea luptă contra unirii, începută de voievodul Constantin Brîncoveanu și apoi continuată pe plan local de călugărul Sofronie, care — după cum se știe — își va găsi adăpost în vremuri de restriște tot în Țara Românească. Prin aceasta, odată mai mult s-au concretizat legăturile strînse dintre românii de pe ambele versante ale Carpaților.

Se pot emite unele ipoteze și asupra perioadei cînd a fost în Țara Românească. Cercetătorii care s-au ocupat cu activitatea lui Visarion scot în evidență faptul că nu se știe ce acțiuni a întreprins călugărul între februarie 1742 — cînd i-a fost elibe-rat pașaportul — și începutul anului 1744. După unele izvoare sășești pare că a umblat pe la Viena și Veneția¹³. Credem că în această perioadă trebuie plasată și călătoria lui în Țara Românească. Pentru a evita bănuielele autorităților, s-a întors apoi în Croația și de aci a pornit spre Transilvania, trecînd cu mare alai prin Banat.

Trebuie reținut și faptul că deși în actele oficiale i se spune Visarion, contem-porarii l-au cunoscut și sub alte nume. Samuil Micu, care a consemnat evenimen-tele nu la mult timp după ce au avut loc, îi spune „Visarion sau Ilarion”¹⁴. Nicolae Stoica arată că poporul îl numea sf. Nichita sau sf. Nicodim. Poate că prin aceasta călugărul a dorit să facă mai dificilă supravegherea activității sale de către auto-rități.

¹¹ Timotei Cipariu, *Acte și fragmente*, Blaj, 1855, p. 98.

¹² Silviu Dragomir, *op. cit.*, Anexe nr. 28,30.

¹³ G. Bogdan-Duică, *op. cit.*, p. 18.

¹⁴ Timotei Cipariu, *op. cit.*, p. 98.

Urmările propagandei lui Visarion s-au făcut simțite imediat. Cronicarul Nicolae Stoica relatează că un număr însemnat de tineri „cârturari“ din Țara Hațegului — printre care și tatăl său — au trecut neîntârziat munții pentru a fi hirotoniți preoți ortodocși de către episcopul de la Rîmnic.

Un document contemporan înregistrează unele consecințe ale acțiunii lui Visarion în părțile bănățene. Anume, crucea așezată de Visarion lângă Lipova devenind loc de pelerinaj pentru ortodocși, congregația comitatului Arad, întrunită la 16 mai 1745, a adus o hotărâre prin care se pedepsesc cu 100 de lovături de bici toți cei care vor trece Mureșul pentru a se închina. În caz de recidivă urmau să fie globiți cu 12 floreni¹⁵.

Toate încercările autorităților au rămas însă zadarnice, fiindcă masele poporului român au opus o rezistență tot mai îndrăzită încercărilor de catolicizare întreprinse de stăpînirea habsburgică în secolul al XVIII-lea.

A n e x e¹⁶

Episcopul Costainiți¹⁷ (Pelaschi) Pavel Nenadovici, trecînd prin Gospici¹⁸, în Horvața¹⁹, uni<i> arătare că un om, Nicola Kiurcii (cojocariu), au zis că va lua vr-o femeie și nu va să se cunune. Pre carii cu porunca episcopului, cu sila l-au cununat. Ci el cu ia nu s-au culcat, ce într-o peșteră cu o căpățînă de om uscată, minuni făcea. De acolo vi<i>nd el în Carloveț, de la patriarhul Arsenie luund pasport latinesc la Ierusalim s-au dus. După moartea patriarhului, Nenadovici în Carloveț arhiepiscop mitropolit urmă, cu carele venisă diacon, fostul ep<is>cop al meu Vichentie Popovici me-au spus zicînd: În Carloveț șezînd el naintea sali<i> afară, veni un călugăr urit în cap și în picioare, bătrîn, cu curea rea încins, viînd de la Ierusalim vrea să vază pre arhiepiscopu. „Eu întrînd, spuînd, zisă să vină, și șezură vorbind ei. Apoi ne strigă pre toți în lontru să aducem bosioc, apă, tămăe, lumină, să sfi<n>țim apă în sobă²⁰. Arhimandritu cu epitrahilu, noi ceteam cîntam (sic), iară acia ruptură de pustilnic luînd crucea în mîină, încrucînd apa au cîntat de 3 ori mintuiaște d<oa>mne și stropînd saala (sic) și mitropolitu sărutînd crucia și stropîndu-l, dreapta pustinicului au sărutat-o. Noi ne mirarăm și sărutînd și noi mîina i-am sărutat. El cu slobozenia mitropolitului, cu preot ceteti nu numai²¹ la Carloveț²² și Novisad²³ ce și la Timișoara în Banat au venit. Și de la Logoj și la Dobra cu petrecători în Ardeal au trecut...²⁴.

Tată-meu, dascăl în Hațeg fi<i>nd, spunea că o rasă cîrpită <avea>, în opin.ăi fă<r> de obeale, căciulă călugărească ploștită, cărunt, slăbit, fără dinți în gură, vorbind ceva rumâneaste, c-au fost vr-un an <în> Țara Românească. Acu de la Hinedora în Țara Hațegului²⁵ întrînd, oameni<i> la el să aduna, mai vîrtos vîzînd că nu mîncă, nu bea decît după ameazi. La chindie, scoțînd din sîn săculețul cu lîntea și olcuță mică în carea 9 grăunță de lînte cu apă ferbea. Zeama o sorbea boabele cite unu (sic) rumegînd, le înghițea. Îi ziseră sf<în>tu Nichita sau Nicodim. Adunîndu-să sute apoi și mii de oameni la el, cit putea, ce știa, îi învăța. Credință în dumnezeu, Maica Preacista, sf<în>tu Nicolae să roage. Posturi 4 în an

¹⁵ Gh. Ciuhandru, *Călugării Visarion și Sofronie*, Sibiu, 1932, p. 9.

¹⁶ Textul a fost copiat de pe foile 100–102 din manuscrisul original al cronicii lui Nicolae Stoica, de la Biblioteca Academiei R.S. România din București, Secția Mss rom., nr. 5520. Lectura textului s-a făcut după microfilmul aflat la Biblioteca Academiei R.S. România, Cluj.

¹⁷ Kostajnica, oraș în Croația.

¹⁸ Gospic, sat în Croația.

¹⁹ Croația.

²⁰ Camera, încăpere.

²¹ În text se repetă: *nu numai*.

²² Karlovac, oraș în R.S.F. Iugoslavia.

²³ Novi Sad, oraș în R.S.F. Iugoslavia.

²⁴ Cîteva cuvinte indescifrabile pe microfilm.

²⁵ Cuvintele *Țara Hațegului* au fost șterse.

să țină, să nu facă păcate, popii uniți să nu-i amăgească a crede în papa de Roma, că uniți<i> cred. Lula, duhanu²⁶ cu fumu, ocăra. Miercurea, vinerea mîncarea de peaste opra. Încă și piparca²⁷ opra, că face seate și oamenii să îmbată, apoi fac păcate, domnu' îi bate. Crăesi<i> să fie credincioși și legi<i> sale sunînd în tot Ardealu', că-i s<fîn>tu. În Ardeal mii de oameni și copii îl petrecia, flămînzi cu el umbla și ce zicea asculta, să țină minte. Legea pravolnicească, dar nu papi<i> să-și țină. La el și domni²⁸ a-l vedea venea. Carea auzind ep<is>copu' uniților Ioan Inochentie Clain, liber baro rumân, viind a-l vedea cine-i și ce vorbește. Îl află în mijlocu' mulțimi<i> învățînd. Și ep<is>copu' i-au zis: „Tu ursule din munți ce turburi creștinii, turma mea. Ce-ai căutat aicea vei afla, eu te voi învăța“. Călugăru' au zis: „Macar zici mie ursu, eu nu sint, dar tu ești rău lup supt peale de oae și mînci oile“. Și zicîndu-i vlădica că-i cîine spurcat începură oamenii a sudui pre vlădica de suflet, de leage, „Îndărăt de aci, că aci cu petri te ucidem și te mîncă ciini<i>. Să ști<i>, că nu ne scăpi“. Ep<is>copu' suindu-să în hinteu cu 6 cai, acas' în Fogoroș au fugit. Cu expres la guberniu²⁹ au înștiințat ce s-au întîmplat, în ce chip pre călugăru' din Ardeal să-l scoată. Într-una scrisă și la Beci³⁰ unde avea trei clerici la învățatură, ca unul Aron, îndată incoacia să pleace fuga. Pre această cale ca să nu ne petrecem cumva că și eu merg. Carii într-un sat rumănesc lîngă Oradia Mare într-o beserică, ep<is>copul Inochentie Clain, liber baron, înbrăcîndu-se și luundu-și pre Aaron, preot și arhierău l-au hirotonit și cu scrisoare blagoslovitoare vlădica Ardealului în locul său l-au trimis. Și s-au despărțit. Aaron îndată la gubernium s-au arătat că-i ep<is>cop cu carte și că vlădica I. Clain cătră leași s-o fi dus, fugi<i>. Însă Clain de la Beci la papa în Roma s-au dus. Pre betul sfînt, viind hinteu cu 6 cai și 10 husari, în lontru l-au pus și cu slujitorii său cu cînste din Ardeal afară l-au scos. La Deva în Ardeal să află pasportul lui în copie, prescis din anul 1742, de la patriarhul Arsenie Ioanovici Șacab<ent>, de a merge la Ierusalim. Pre carele tot în hinteu cu husari petrecut în Logoj l-au adus. Aci norod din Mehadia, Rușova³¹ și din sate a-l vedea și a-i blagoslovi au alergat. Pi la Timișora pân' la Lipova l-au petrecut ca pre un sf<în>t. În Lipova mai sezînd o cruce mare de lemn or făcut-o cu el și pre o coaste de deal săpînd groapă, au înfipt-o. Apă de supt cruce au fîntînit și multe boale au tămăduit. Aciasta au fost în săptămîna după rusalii zăpostului de st. Petru³². P-in Vinga la Pacăți³³ pustă, 3000 de țărani cu coasăle a cosi veniți, tot ciopoară nainte alergînd, coasăle lepădînd, nainte îngenunchea; să închina, îi bl<a>goslovea, mîna îi săruta și iar fușu cu coasăle nainte alerga, cădea, iar alerga pân' la Lipova. De aci preste Murăș l-au petrecut și s-au dus. Și tată-meu la Hațeg s-au întors unde rîndui orașu' o rugăciune la episcopu' Țării Rumânești Grigorie din Rîmnic a-l face popă neunit în Hațeg. Și altă rugăciune de la domni, latinească, popă neunit a-l face. Cu el încă 18 feciori cărturari au trecut și pre toți i-au hirotonit. De la tată-meu 34 fl, iară de la săteani cîte 22 sau 23 fl preoția au luat. Și viind îndărăt preste muntele Vîlcan, la vama pre cei 18 întii i-au prins și vizitirîndu-i, singhiliile le-au luat; i-au închis pre porunca ep<is>copului nou Aaron. Către tată-meu episcopu' a fi preot în Rîmnic l-au fost oprit; să-și aducă și dascălița aci. Însă și tată-meu avînd singhilia la umeru cămeși<i>, cu petec au fost cusut-o și fugînd fără bl<a>goslovenia <și fără> podcapiu (capița), la vama Vîlcanului îl prinsără. „Sin<ghe>lia ad-o“!. „N-am, că m-au oprit la el și am fugit, așa dar mi-s preot.“ L-au puresc pân' la peale; nu e. La închisoare l-au dus. Ci sîrînd neameși<i> l-au slobozit a nu sluiji. Însă aducîndu-i prunci noaptea, la cocoși, de 4 luni nebotezați, botează, noaptea ispovedea, cumineca, uniți<i> macar că-l (?) pîndea și arăta. Îl închidea, alți<i> sărea să-l scotea; 4 ani au păițit.

²⁶ Tutun.

²⁷ Ardei.

²⁸ Aci cu sensul de nemeși.

²⁹ Guvernul Transilvaniei.

³⁰ Viena.

³¹ Orșova.

³² Săptămîna din 14–19 mai 1744.

³³ Pustă în Banat.

Ce s-au făcut cu sf<in>tul din Ardeal dus nici tată meu de la Lipova încolo n-au mai știut, nici ep<is>copul meu Vichentie Popovici nu me-au spus, decât zisă l-au dus în sus. Eu auzisăm ceva așa din capitanu în Globurău, prin mine îngropat, Vuc Pișcevici. Și auzind acuma din ep<is>copu c-au fost de la Belovar. dintr-un sat, am întreat pre bătrîna capitaniță a răposatului Piștevici, și-mi zisă cum e dintr-un sat cu mine și cu bărbatu meu au fost Nicola Tiurciia, ci-au fost ca sf<in>t de vin. În Verona, întorcîndu-să militari horvați din Italia ce fusease pentru Baieri duși îndărăt cătră case, aci întîlnind hinteu mare cu husari petrecători. Oprind hinteu pre militari au strigat: „Voinicilor de unde sînteți“? „Horvați venim din Italia meargem acase“. „Din ce sate vi-s“. Într-aciasta cunoscu el pre fenrihu și strigă: „Vuce, fiule, vino“! Acesta caută veade așa ruptură bărboasă bătrîna, uscată. Îi zisă: „Cunoști-mă“? „Ba nu“. Într-aciasta ajunsă aci și capitanul. El îi zisă: „Micașinovici, cunoaști-mă“? „Ba nu știu“. Betu monah, în glas tare plîngînd au strigat: „Eu mi-s Nicola Tiurciia“. La aciasta ofițiri strigară „Stați voinici, incoacia, armele jos“! Ei lepădînd sabiile, pălăriile, feciori chiverile. El coborîndu-să jos ce sărutări, ce lacrimi, cu tîngiri pre ei sărutîndu-i“ Ei pre el și țoalele și picioarele lui <au sărutat>. Doo ciasuri cu ei aci toate călătoriile lui la Ierusalim și altele și de Ardeal cu ep<is>copul uniților ci-au avut, carele e în Roma, și cum pre el cu hinteu, așa de-acolo la Beci, și acuma așa și pre mine la papa în Roma mă duc, să știți. Văitîndu-să așa toți, văzînd tălîani<i> pre moșu plîngînd pre mai mulți ofițiri și atîtea soldați adunați cu capetele descoperite și fără arme plîngînd, și ei mulțime au venit și îngenunchind l-au sărutat. Încă și husari petrecători au urmat și în așa tîngiri bl<a>goslovindu-i pre toți, s-au despărțit.

BUJOR SURDU

НОВЫЕ СВЕДЕНИЯ О ВИССАРИОНЕ САРАЯ

(Резюме)

Во время господствования Марии Терезы движения направленные против насильной унии части православных румын взяли большой размах. В начале эти движения имели больше локальный и самопроизвольный характер, чтобы соединиться потом в единое, общее движение, по случаю приезда сербского монаха Виссариона Сарая. Своей проповедью против унии с Римом он поднял в своем пути много народа, но был арестован а потом увезен в Венну габсбургскими властями.

До сих пор предполагалось что Виссарион Сарай был впоследствии освобожден и эмигрировал в Россию. Настоящая статья показывает что это не соответствует действительности, ибо власти его не отпустили. Из Венны его увела в тюрьму, в Италию, где он исчез, подобно другим борцам против унии с римской церковью.